

Calvinova obilježja Crkve: Poziv na obnovu

Eric J. Titus

Evandeoski teološki fakultet, Osijek

reveeyore@aol.com

UDK:262:265.1:265.3

Stručni rad

Primljeno: 2, 2011.

Prihvaćeno: 4, 2011.

Sažetak

Kao reformator Calvin se borio s pitanjem jedinstva Crkve. Ako Crkva nije bila više vidljivo jedna, nametala su se dva pitanja. Prvo, na koji način i u kojem bi pogledu reformacijske crkve mogle održati Kristovu zapovijed da budu jedno, te u kojem pogledu se može govoriti o istinskoj vidljivoj Crkvi na zemlji. Calvin je riješio ta pitanja vezujući jedinu, svetu i sveopću Crkvu s Božjim izborom s jedne strane, i istinsku Crkvu u njezinom zemaljskom obliku s obilježjima Crkve s druge strane. Ovaj rad je usredotočen na ove posljednje aspekte, na obilježja koja tvore vidljivu Kristovu Crkvu na zemlji. Usredotočenje na obilježja vidljive Crkve nije samo prepričavanje Calvinove misli, već je i poziv na otkrivanje njihove biti te njihovim obnavljanjem vraćanje suštine Crkve.

1. Vidljiva i nevidljiva Crkva

Calvin daje jasan opis razlike između nevidljive i vidljive Crkve.

Sveto pismo govori o crkvi na dva načina. 1) Ponekad pod izrazom "crkva" podrazumijeva onu koja je zapravo u Božjoj prisutnosti, u koju nitko ne biva primljen, već samo oni koji su djeca Božja po milosti posvojenja i istinski Kristovi udovi posvećenjem Duha Svetoga. Zatim, ... crkva ne obuhvaća samo svete koji trenutno žive na zemlji, već sve izabrane od početka svijeta. 2) Često, međutim, naziv "crkva" označava mnoštvo ljudi rasprostranjenih posvuda po zemlji koji ispovijedaju da štuju jedinoga Boga i Krista (*Institucije*, 4.1.7).

U prvom slučaju, Crkva je idealizirana: ona je zajednica svih istinskih kršćana pozvanih od Boga, za Boga i Bogu. Ona je “veliki oblak svjedoka” o kojemu govori pisac poslanice Hebrejima (12,1). Jedina, sveta i sveopća Crkva ne uključuje samo one koji su umrli, već i sve istinske vjernike gdje god se oni trenutno nalazili na zemlji.

U drugoj definiciji, u “vidljivoj” su Crkvi, smatra Calvin, izmiješani i “mnogi licemjeri koji nemaju ništa Kristovo osim imena i vanjske pobožnosti” (*Institucije*, 4.1.7). No zapovjedbno nam je da trebamo sudjelovati u vidljivoj Crkvi, poštivati je i sačuvati zajedništvo s njom. Održavamo zajedništvo s vidljivom Crkvom zbog toga što je unutar nje prisutna i sadašnja nevidljiva crkva koja je povezana sa svim naraštajima istinskih vjernika u Isusu Kristu. U vidljivoj Crkvi svjedočimo da “žito i kukolj rastu zajedno” (Mt 13,24-30).

2. Vidljiva Crkva

Vidljiva crkva majka je vjernika. Kao što Calvin tvrdi: “Ne postoji drugi način početka života, osim da nas ta majka začne u svojoj utrobi, rodi nas, hrani nas na svojim prsima, i konačno, ukoliko nas ne očuva u svojoj brizi i vodstvu...” (*Institucije*, 4.1.6). Ova nas izjava uvodi u srž pitanja. Ako je vidljiva Crkva majka vjernika, a ipak je prepuna pokvarenosti, kako znamo u toj mješavini kada Crkva više nije Crkva? Kako znamo da smo uistinu u pravoj Crkvi, a ne u lažnoj Crkvi koja nosi ime Crkva? Kako znamo da smo u utrobi brižne majke, a ne u jazbini gladne zvijeri?

Calvin citira Augustina te ističe da ima mnogo “ovaca koje su vani, i mnogo vukova koji su unutra” (*Institucije*, 4.1.8). Kako prepoznajemo Crkvu, to jest, što jest Crkva? Na koji se način ona razlikuje od ostalih institucija? Na koji se način vidljiva Crkva očituje kao istinska Crkva? Ovdje Calvin prelazi na obilježja Crkve kako bi pokazao jasnu razliku između istinske vidljive Crkve i lažne crkve. Calvin postavlja dva obilježja Crkve, Božju riječ potpuno propovijedanu i slušanu, te dijeljenje sakramenata.¹

3. Prvo obilježje: Potpuno propovijedanje i slušanje

“Gdje god vidimo da se Božja riječ potpuno propovijeda i sluša” (*Institucije*, 4.1.9), tamo je prava vidljiva Crkva. Ova izjava nameće mnoga pitanja. Možda

1 Treće obilježje Crkve, često u reformirano-prezbiterijanskoj teologiji, provođenje je crkvene discipline. Međutim, ovo obilježje ne daje Calvin, već je definirano kasnijim reformiranim vjeroispovijedanjima kao što je Belgijsko vjeroispovijedanje. Calvin razmatra crkvenu disciplinu kada govori o ključevima Crkve.

nas prvo vodi u razmatranje osobne pobožnosti, koja potječe iz reformacije. Zašto ne mogu sjesti i čitati Bibliju te dopustiti da mi Bog govori?² Calvinov je odgovor da Bog ne ovisi o pojedinim izvanjskim sredstvima, već da nas je Bog učinio ovisnima o “ovom uobičajenom načinu poučavanja” (*Institucije*, 4.1.5). Fanatični ljudi, nastavlja Calvin, “odbijajući ustrajati na tome upadaju u mnoge smrtonosne zamke. Mnogi su vođeni ponosom, odbojnošću i nadmetanjem s uvjerenjem da mogu dobiti dostatnu korist od osobnog čitanja i meditiranja; stoga preziru javne sastanke i smatraju propovijedanje suvišnim” (*Institucije*, 4.1.5). Calvinovo je gledište bilo da u Bibliji, i u Starome i u Novome zavjetu, od korica do korica, vidimo Božje djelo i naviještanje po ljudima, bilo u Šatoru sastanka, Hramu ili sinagogi, ali u svim slučajevima u kontekstu okupljene zajednice. Jedinstvo Crkve očitovalo se upravo u okupljenoj zajednici, u kojoj je dolazilo do konsenzusa i suglasja. Calvin je istaknuo: “Jasno je da je to zbog toga što vjernici nemaju veće pomoći od javnog štovanja, jer po njemu Bog korak po korak podiže svoj narod” (*Institucije*, 4.1.5). Oni koji su odstupili iz Crkve, oslanjajući se na svoje vlastite snage, za Calvina su bili ni manje ni više doli shizmatici koji su upravo svojom odsutnošću doprinosili nejedinstvu crkve. Pravi se nauk javlja kad su ljudi okupljeni u jedinstvu kako bi čuli Božju riječ jasno i potpuno propovijedanu, a ne kad sami nagađaju o individualnom tumačenju.

3.1. Potpuno propovijedanje

Sada trebamo razmotriti što je Calvin podrazumijevao pod potpunim propovijedanjem. Calvin je tu podrazumijevao nekoliko stvari. Prvo i najvažnije, podrazumijevao je da Riječ Božju i jedino Riječ Božju treba izlagati. Uvjeren sam da bi se Calvin užasnua zbog brojnih propovijedi temeljenih prvenstveno na pseudopsihologiji, učenju o samopomoći, poslovnim načelima, kao i na bezbroj drugih nadomjestaka. Iskreno govoreći, sve ovo bi narušilo Calvinovo razumijevanje potpunoga propovijedanja. Možda je potpuno propovijedanje jedna od velikih Calvinovih lekcija koju bi trebalo obnoviti. Ova se lekcija ne može previše naglasiti. Sjetimo se da je jedno od dva obilježja pripadanja Crkve Bogu, upravo jasno i potpuno propovijedanje Božje riječi. Calvin smatra da ako nema potpunog propovijedanja Božje riječi, nema ni Crkve. Za Calvina je Crkva tamo gdje je Božja prisutnost, a pripadnost Crkvi je toliko snažna da nas održava u Božjoj zajednici. Možemo zaključiti da Calvin visoko cijeni propovijedanje Riječi Božje. To podrazumijeva da oni kojima je povjereno propovijedanje imaju velike obveze. Sam

2 Calvin se bavi ovim fenomenom u svom djelu *Komentar Efežana*: “Prava je ludost za one koji odbacuju instrument (Crkvu), nadati se da će postati savršeni u Kristu. Ipak, takvi su fanatici s jedne strane oni koji hine kako imaju objave od Duha, te ponosni ljudi, a s druge strane, oni koji umišljaju kako im je dostatno osobno čitanje Pisma i nemaju potrebu za uobičajenom službom Crkve” (Calvin, 1979, 282).

Calvin se svim svojim tijelom, umom i duhom posvetio zadatku propovijedanja, a ništa manje nije očekivao ni od svojih svećenika. Dakle, može nam biti korisno u ovom trenutku razmotriti nešto od onoga što je Calvin činio prijavajući uz zadatak propovijedanja, za koje je smatrao da označuje Crkvu na zemlji.

Calvin je propovijedanje smatrao središnjim dijelom svoje službe. U svom djelu *Propovijedi iz Poslanice Efežanima* Calvin tvrdi:

Jasno je da ako dođemo u crkvu nećemo čuti samo smrtnika kako govori, već ćemo osjetiti (makar i po Božjoj skrivenoj moći) da Bog govori našim dušama, da je Bog učitelj. Bog nas dotiče tako da ljudski glas ulazi u nas i donosi nam blagodat da time budemo osvježeni i hranjeni. Bog nas poziva sebi, kao da se tada sama Božja usta otvaraju i vidimo Boga osobno (Calvin, 1998, 42).

To bi trebalo natjerati svakog propovjednika da se preznajava hladnim znojem, no upravo je u tome stvar, jer mi to uglavnom ne činimo. Naprotiv, Calvin nije smatrao da je svećenstvo uzvišeno i da je u središtu pozornosti. Kad se propovijedala Božja riječ podrazumijevalo se da je blijedio pogled na propovjednika, a Riječ prevladavala nad njegovom ili njezinom prisutnošću. Ukratko, tamo gdje se Božja riječ potpuno propovijeda, fokus i pozornost nikada ne smiju biti usmjereni na onoga tko propovijeda, već izričito jedino i samo na Riječ Božju. Kad god opazimo da služba proizlazi ili se usredotočuje na posljednjeg 'gurua', a ne na Riječ Božju, mi smo, prema Calvinovoj procjeni, u smrtnoj opasnosti. Dužnost pastora u ovakvoj situaciji bila je okrenuti "pogled čovječanstva od svijeta, tako da može pogledati u nebo" (*Komentar Poslanice Titu*, 1979, 283). Ovo je prvi način kojim Calvin teži k potpunom propovijedanju – pastor koji nije u žarištu pozornosti. To znači da kad se Riječ Božja potpuno propovijeda, osobnost pastora se umanjuje, jer jedino Riječ Božja može opstati.

Čuli smo da pastor mora vršiti ono što propovijeda. Za Calvina je to preokretanje. Propovjednik ne propovijeda, a zatim primjenjuje, već propovijedanje proizlazi iz primjene. To znači, propovijed je iznošenje življenja koje se jasno živi pred Bogom. Calvinov je fokus bio proslavljanje Boga. Da je Calvin dopustio da mu stave nadgrobni kamen na grob, epitet bi s pravom trebao glasiti: "Njegova je jedina svrha bila donijeti slavu Bogu." Calvin je to učinio neumoljivim prisiljavanjem svoga tijela na dugotrajnu molitvu i proučavanje, kako bi bolje razumio Boga o kojemu je Biblija svjedočila. Calvin je poznao biblijske jezike na zato što ih je naučio tijekom dva semestra na fakultetu, već zato što je ustrajao na točnom razumijevanju i iscrpnoj egzezezi. Jedino je čvrsto prijanjanje uz Pismo na izvornim jezicima tijekom cijeloga života Calvin smatrao adekvatnom pripremom za jasno propovijedanje Riječi. Smatrao je da su oštar um i visoka akademska priprema jednako važan dio pripreme i osposobljenosti za jasno propovijedanje, kao i visok stupanj osobne pobožnosti. Calvinova Akademija u Ženevi bila je osnovana kako bi opremala duhovne radnike da se osigura da svećenici budu

najbolji mislioci u društvu, a ne predmet ismijavanja kakvim su postali.

Potpuno propovijedanje Riječi za Calvina nije podrazumijevalo samo iscrpnu egzegezu i usredotočeno, čisto izlaganje biblijskoga teksta u njegovu kontekstu (iako je podrazumijevalo i to), već i da bude primjenjivo. Pod primjenom Calvin nije podrazumijevao stvari poput “pet načina kako biti uspješniji”, “deset koraka do radosti” ili “kako živjeti bez stresa”. Iako ove teme mogu biti valjane u nekim ozračjima, one ne predstavljaju primjenu koju bi tražio Calvin, budući da su usredotočene na čovjeka. A sada, preusmjerimo svoju pozornost prema slušanju Riječi. Budući da smo toliko naglasaka stavili na pastore, stavimo malo i na svete.

3.2. Potpuno slušanje

Calvinov pristup primjeni bio bi u potpunosti teokratski. Ova je lekcija apsolutno pokopana u komercijalnom američkom kršćanstvu, kao i u drugim krajevima svijeta. Na pastore se stavlja velik pritisak da dovedu do ‘rasta crkve’; ni najmanje ne sumnjamo da je to njihov zadatak. Posljednjih nekoliko desetljeća došlo je do znatne promjene u propovijedanju kako bi se privuklo nove ljude. S propovjedaonice se poticalo da treba biti ‘relevantan’ za prosječan život prosječne osobe. Ovo je bilo radi ispunjavanja komercijalne potrebe, prepoznate u pitanju: “Što činiš kako bi mi poručio s propovjedaonice ono što može promijeniti moj život?” Sada je to postalo toliko uobičajeno da se Calvinovo pitanje o primjeni smatra ludošću. Koje je dakle Calvinovo pitanje o primjeni?

Kako bismo to sročili najjednostavnije, uzimam za primjer westminsterski Veliki katekizam iz 1648, napisan 84 godine nakon Calvinove smrti. Prvo je pitanje: “Koji je čovjekov krajnji i najviši cilj?” Odgovor glasi: “Čovjekov je krajnji i najviši cilj proslavljati Boga i u potpunosti se radovati u njemu zauvijek” (*Westminsterski katekizam*, P&O 1). U ušima nekih od nas ovo vjerojatno zvuči kao čudan cilj. Za Calvina je to bilo istinsko pitanje o primjeni. Ako je propovjednik jasno propovijedao, tada bi pitanje o primjeni, za one koji su potpuno slušali Riječ, bilo jednostavno: “Na koji način dakle, mogu najbolje proslaviti Boga?” Calvin je pazio da propovijed proslavlja Boga i vodi k potpunoj primjeni proslavljanja Boga u životu pojedinca.

Potpuno slušanje Riječi Božje jednako je važno kao i potpuno propovijedanje. Slušanje s pogrešnim motivom, jednako je opasno kao i propovijedanje s pogrešnim motivom. Trebamo imati na umu da teret vezan uz prioritet pada na propovjednika, no ne lišava slušatelja njegove odgovornosti. Sada ćemo malo izvesti vrijednost iz Calvinova opusa. Čini se, primjerice, da bi prevladavajući stav u prosječnoj crkvi u Sjedinjenim Američkim Državama mogao biti sličan ovome: “Što Bog ima za mene danas?” ili možda “Što ću dobiti od današnje propovijedi?” Čuo sam pastore kako stavljaju propovijed u takav kontekst, a kad to prvi put čujete, možda i ne zvuči tako strašno. No smatram da bi Calvin osudio

oba izričaja. Poredak bi bio obrnut, nešto poput: “Na što će me današnja propovijed pozvati da činim?” Kad bismo preradili frazeologiju američkog predsjednika Johna F. Kennedyja, bilo bi nešto poput: “Ne pitaj što će Bog učiniti za tebe, već što si ti voljan učiniti za Boga”. Ovo je blizu jasnog slušanja.

Budući da je potpuno propovijedanje i slušanje Riječi znak da je Crkva uistinu Crkva, i ako nema potpunog, a ovo se ne može previše naglasiti, propovijedanja i slušanja, tada nema ni Crkve, tada moramo još predanije ponovno u potpunosti razmotriti narav propovijedi. Nedvojbeno smo “izgubili” vrijedne Calvinove lekcije vezane uz jasno i potpuno propovijedanje Riječi.

Ovdje trebamo još nešto razmotriti. Calvinova je tvrdnja “da se Crkva gradi jedino vanjskim propovijedanjem” (*Institucije*, 4.1.5). Ovo se također treba razmotriti kada poduzimamo i ulažemo velika sredstva u programe i ljude koji obećavaju da će izgraditi Crkvu, jer sigurno, prema Calvinovu mišljenju, ovo shvaćanje stoji iznad i nasuprot “jedinog” sredstva za izgradnju Crkve. U mnogim slučajevima ovi novi programi zapravo mogu uzurpirati jasno propovijedanje i slušanje Božje riječi.

Usmjerimo svoju pozornost na drugi znak ili obilježje Crkve, koje prema Calvinovoj procjeni čini i obilježava Crkvu: podjeljivanje sakramenata.

4. Dijeljenje sakramenata

Crkva je prisutna svaki puta kad se “podjeljuju sakramenti prema Kristovu ustanovljenju” (*Institucije*, 4.1.5). Ovo je drugo obilježje Crkve. Kada Calvin govori o sakramentima, govori o krštenju i Gospodnjoj večeri. Sakrament krštenja je ugrožen u Reformirano-prezbiterijanskim zajednicama. Opet smo “izgubili” ono što nam je Calvin rekao. Kažem da je vrlo ugrožen, zbog toga što sam postao svjestan brojnih slučajeva u kojima su kandidati za službu i nedavno postavljeni praktičari pastoralna zamijenili reformirano razumijevanje sakramenata s onim koje se naziva ‘krštenje vjernika’. Sve ovo promišljanje spada u strogo pijetističko i individualno razumijevanje kršćanstva, onaj vid o kojemu smo već ranije govorili, vid koji je Calvin smatrao nemogućim jer dovodi do odvajanja pojedinca od Crkve. Ovo je doista kritična točka - iako bi druge tradicije možda podnijele takvo odvajanje, reformirana to jednostavno ne može.

4.1. Krštenje

Calvin nije smatrao da je prikladno isključivati ikoga iz Crkve. Calvinovo razumijevanje sakramenata, posebice krštenja, proizlazi iz njegova razumijevanja da je obuhvaćena čitava Božja ekonomija u Starom i Novom zavjetu. Calvinovo razumijevanje Pavla u Galaćanima jest:

Nije važno kojem narodu ili statusu netko pripada: niti pak da obrezanje vrijedi više od roda ili građanskog statusa. Zašto? Zbog toga što ih Krist sve izjednačuje. Kakve god bile njihove prijašnje razlike, Krist je u stanju sve ih izjednačiti. "Jedno ste: nema više razlike" (Calvin, 1979, 112).

Calvinovo je razumijevanje važno. Kad bi Crkva počela činiti razlike, posebice onu vrlo očitu oko dobi, otvorila bi se vrata za pravljenje drugih razlika. Krštenje je za Calvina predstavljalo sredstvo poravnavanja. Calvinova 'izgubljena lekcija' u ovome nije mala stvar. Gubitak lekcije također znači da je napravljena razlika, a njome je čitava jedna klasa ljudi isključena iz Kristove zajednice. Upravo nas ovo treba zanimati, iz nekoliko razloga. Argument iz vjernikova krštenja je svakako da osoba ne može biti u nekom obliku odnosa s Bogom na temelju 'osobne vjere' sve dok joj se njezine kognitivne sposobnosti ne razviju da može kao odrasla osoba izraziti svoju vjeru. Uostalom, što ako ona ne 'uzraste u Kristu'? Ovo vodi do srži Calvinova teološkog razumijevanja Božje suverenosti i odražava nešto o nauku o Bogu koji svatko nosi. Ovdje postoji vjerovanje da čovječanstvo na neki način može "stati pred Boga, kao što jest," da se Boga može zaskočiti. Moja poanta ovdje nije ući u otvorenu polemiku o krštavanju male djece nasuprot krštavanju odraslih na temelju vjere, već naprotiv, pokazati da trendovi dopuštanja onima koji vjeruju u krštenje odraslih na temelju njihove vjere da preuzimaju pastoralne uloge (unutar reformirane tradicije) ugrožavaju tri temeljna uporišta u Calvinovoj teologiji: 1) njegovo razumijevanje zajednice svetih, 2) njegovo razumijevanje da su Stari i Novi zavjet integralno povezani teološki (a ne samo kao slijed pripovijetki), 3) njegovo razumijevanje da u Kristu ne smije biti razlika između klasa ljudi, posebice kada je riječ o krštenju. Nadalje, to pokazuje nauku o Bogu u kojemu ljudska promišljanja mogu uzurpirati Božju suverenost.

4.2. Večera Gospodnja

Nakratko ćemo se dotaknuti sakramenta Večere Gospodnje. Calvinovo promišljanje o izuzimanju djece (i drugih!) je trostruko: 1) Djeca ne mogu "razlučiti" jesu li dostojna ili ne (prema 1 Kor 11); 2) Ona moraju biti sposobna sjećati se i ispovijedati; 3) obrezanje je starozavjetno predstavljanje krštenja kao što je Pasha Večere Gospodnje (*Institucije*, 4.16.30). On tvrdi da je to toliko jasno da "kad bi ti ljudi imali imalo zdrave pameti, da li bi bili toliko slijepi da ne vide ovo što je tako jasno i očito?" (*Institucije*, 4.16.30). Iako se ovdje nipošto ne slažem s Calvinom, kao ni s njegovom nejednakom primjenom metode i logike tumačenja, postoji lekcija od Calvina koju treba uzeti u obzir i za koju smatram da ju treba razmotriti, a to je svetost sakramenata. Njih ne treba samo tako uzeti i baciti na cestu, da se tako izrazim. Sakramenti su, kao Pasha, ako ćemo koristiti Calvinov izričaj, vlasništvo Crkve, obilježje Crkve, kao što smo rekli. Ponekad pak mislimo da je Večera Gospodnja privatna stvar prijatelja kršćana. Sakramenti su sveti i treba

ih dijeliti ćudoredno i sukladno svetoy, sveopćoy i apostolskoj Crkvi. U nekim se crkvama Većera Gospodnja dijeli na ulazu u crkvu ili ispred zajednice vjernika potkraj bogoslužja, gdje svatko može doći i u bilo koje vrijeme primiti Većeru Gospodnju. No tamo nedostaju riječi Kristove uspostave sakramenta. U takvim slučajevima moramo uzeti u obzir Calvinovo razumijevanje da nema Crkve tamo gdje se na taj način dijeli Većera Gospodnja. "Ne treba sumnjati, Božja Crkva postoji" (*Institucije*, 4.1.9) tamo gdje se Riječ Božja potpuno propovijeda i sluša, a Većera Gospodnja dijeli onako kako je odredio Krist. Ovo vodi konačnom promišljanju, obučavanju svećenstva, što je od presudne važnosti za Calvinovo razumijevanje održavanja obilježja Crkve.

5. Svećenstvo i obilježja

Calvin je bio revan u pitanju svećenstva kao što je bio i po pitanju Crkve. U svojim uvodnim komentarima o pozivu svećenika Calvin ističe da "nigdje nije veća opasnost ako će sve biti učinjeno nepravilno" (*Institucije*, 4.3.10).

Calvin smatra da oni koji su izabrani trebaju imati "zdravi nauk i svet život" (*Institucije*, 4.3.12). Nadalje, "moramo uvijek paziti da budu adekvatni i sposobni nositi teret koji im je određen, to jest, da budu upućeni u ona umijeća koja su neophodna za vršenje njihove službe" (*Institucije*, 4.3.12). Sada se moramo vratiti prijašnjoj zamisli. Sjetite se da je naviještanje Riječi primarni zadatak duhovnih radnika, prema Calvinu zadatak nad zadacima. To je zadatak u kojemu Calvin kaže da duhovni radnici trebaju biti upućeni. To jest, teret koji nose je naviještanje Riječi, i stoga trebaju upućivanje u vještinama naviještanja Riječi. Jedno novije djelo, *Reclaiming God's Original Intent for the Church (Vraćanje Božje izvorne svrhe za Crkvu)*, svakako jedan odvažan naslov, ističe nekoliko dobrih poanti. No također nameće misao da Calvin nije bio teološki obrazovan (Roberts i Marshall, 2004, 71) te da to Calvinu nije bilo važno. No, Calvin je utemeljio jedno od prvih protestantskih učilišta. Posebice je bio revan, kao što se moglo vidjeti, u nastojanju da duhovni radnici budu sposobni hvatati se u koštac s biblijskim tekstovima na izvornim jezicima. Nadalje, moramo se sjetiti da je za Calvina jedna od kvalifikacija za propovjednika bila da poznaje biblijski nauk. Za Calvina to znači da je teologija, u doktrinarnom obliku, postala sastavni dio ženevske Akademije. Zašto je važno da se ova lekcija ne zaboravi? Upravo zbog toga što su propovjednici praktičari teologije. Liječnici prakticiraju medicinu, odvjetnici zakon, a pastori teologiju. U posljednje vrijeme pastori sve manje prakticiraju teologiju, a više se bave poslovanjem (što im ne uspijeva najbolje), psihologijom (za što nisu obučeni), ili nekom drugom disciplinom. Budući da se pastori odriču prakticiranja svoga zanimanja, Crkva nije teološki upućivana, a prema Calvinovu razumijevanju to znači ni manje ni više nego da je odvojena od same Božje riječi.

To znači i da su ugrožena obilježja istinske Crkve, budući da se pastori ne mogu teološki osvrtnati na značaj i važnost njihove (obilježja Crkve) uloge u očuvanju Crkve. Obilježja crkve su nepovrediva, jer se dotiču svakog aspekta života crkve i pastoralne prakse. Evo i praktičan primjer.

6. Primjer

Pastoralno je savjetovanje u svojim novim pojavnostima napustilo svoje teološke temelje. Ovo se prvenstveno duguje promjenama na tom području koje su načini- li Seward Hiltner i Paul Ramsey. Oni su uvukli pastoralnu skrb u “funkcionalno” razumijevanje službe. Dvije su se stvari dogodile kao rezultat tog zaokreta. Prvo (i opet općenito) pastori nisu dovoljno obrazovani za kompetentno savjetovanje u općenitom smislu riječi. Većina je savjetovanja u najboljem slučaju tapkanje u mraku, u pokušavanju shvaćanja o čemu je riječ. Stoga, prije svega, to nije savje- tovanje. Drugo, zbog zaokreta prema polazištu iz drugih disciplina, teologija je zanemarena, a time i pastoralni aspekt savjetovanja. Prema tome, savjetovanje uopće više nije pastoralno.

Ovo sam rekao zbog toga što je očajnički potrebno obnavljanje pastoralnog savjetovanja. Smatram da istinsko pastoralno savjetovanje postoji, a u tome slije- dim izvrsno djelo Eduarda Thurneysena, *The Theology of Pastoral Care (Teologija pastoralne skrbi)*. Thurneysen (1962, 13) smatra pastoralnu skrb (i savjetovanje koje je sadržano u tom izrazu) kao nastavak naviještanja. Kad pastor pastoralno savjetuje, s perspektive Thurneysena, to je oblik jasnog naviještanja Božje riječi – obilježja crkve. Thurneysen je u pravu.

Kad ljudi odluče razgovarati s pastorom o određenom životnom pitanju, oni traže nešto više i dublje od onoga što traže u tradicionalnom savjetovanju ili tera- piji. Oni dolaze pastoru zbog toga što u određenoj mjeri traže Riječ Božju – navi- ještanu. To ne znači da pastoralno savjetovanje jednostavno predstavlja citiranje biblijskih odlomaka ljudima. To podrazumijeva sućut, razumijevanje i slušanje. Pastor mora čuti i razumjeti ne samo pitanje koje je izneseno, već i pitanja koja stoje iza njega, sve to krajnjih pitanja. Zatim pastor mora slušati, i tek tada tra- žiti mogućnost kako nastupiti. Duboki teološki osvrt može dovesti savjetovanog do razumijevanja Božje riječi vezane uz njegovu situaciju, i što je važno, može navijestiti evanđelje onima koji ga traže unutar granica pastoralne prakse u sa- vjetovanju.

Prihvativši zadatak, pastor shvaća koja je njegova ili njezina uloga. Pastoral- no savjetovanje nije zadatak psihologa, terapeuta ili obiteljskog savjetnika. Kad pastor razumije ulogu pastoralnog savjetovanja, jasno mu je i kada treba ljude uputiti odgovarajućim stručnjacima. To znači da pastor treba imati razvijenu mrežu stručnjaka koji se mogu odazvati odmah nakon upućivanja. Oduvijek sam

podrazumijevao da je pastoralna skrb jedinstvena i da ne može zamijeniti druge stručnjake koji su obučeni u različitim disciplinama, kao što ni ti stručnjaci ne mogu ispuniti moju ulogu kao pastoralnog savjetnika. To znači da pastoralna skrb, kada je utemeljena na Božjoj riječi, ulazi u područje gdje psihologija jednostavno ne može, u tajne ljudskoga stanja i otkupljenja po Isusu Kristu (Thurneysen, 1962, 201).

Pojavljivanje ovoga fenomena može se vidjeti u svakom području života Crkve i pastoralnog vodstva. Božji sluga treba u svakom području pastoralnog života i prakse tražiti mogućnost da potpuno i jasno propovijeda, sluša i služi uredno i ispravno sakramente koje je uspostavio Isus Krist. Kad god se to događa Crkva se na zemlji razvija prema obilježjima istinitosti i dopušta onima koji traže istinsku Crkvu jasno vidjeti prisutnost obilježja istinske i vidljive Crkve.

Literatura

- Calvin, John (1960). *Institutes of the Christian Religion*. Vol. 2. Philadelphia: Westminster Press.
- Calvin, John (1975). *Sermons on Ephesians*. Edinburgh: Banner of Truth.
- Calvin, John (1979). *Commentary on Galatians, Ephesians, Philippians, Colossians, I & II Timothy, Titus, and Philemon*. Vol. 21 in Calvin's Commentary Series. Grand Rapids: Baker Book House.
- Calvin, John (1998). *Sermons on Ephesians*. Carlisle, PA: The Banner of Truth Trust.
- Roberts, Wes and Glenn Marshall (2004). *Reclaiming God's Original Intent for the Church*. Colorado Springs: NavPress.
- Thurneysen, Eduard (1962). *The Theology of Pastoral Care*. Louisville: John Knox Press.
- Westminsterski katekizam. U: *Westminstersko vjeroispovijedanje, Veliki katekizam, Mali katekizam*. Tordinci: Reformirani teološki institut "Mihael Starin", 2008.

Prevela Ljubinka Jambrek

Eric J. Titus

Calvin's Marks of the Church: A Call for Recovery

Abstract

As a reformer, Calvin struggled with the issue of the oneness of the Church. If the Church was no longer visibly one, two issues came to the fore. First, how and in what respect could the churches of the Reformation maintain the command of Christ to be one, and in what respect could one speak of a true visible church on the Earth. Calvin resolved the issues by tying the one, holy, and catholic Church to the election of God on the one hand, and the true Church in its earthly form to marks of the Church on the other. The balance of this paper focuses upon these later aspects, the marks which constitute the visible Church of Christ on earth. This focus on the marks of the visible Church is more than just a recounting of Calvin's thought, it is also an invitation to recover their substance and through this recovery to regain the essence of the Church.